

הגאון רבי שלמה קלוגר זצ"ל

אב"ד בראדי, בעל חשק שלמה ועוד

בענין עומד בצד החצר בגירושי בתו*

א. [שו"ע אבן העזר (קמא, ד): "המקדש קטנה ע"י אביה, וגרשה כשהיא קטנה בעודה ארוסה ואביה חי, אביה מקבל גיטה, ולא היא שלא מדעתו. וי"א שהיא יכולה לקבל גיטה"].

באותו סעיף קטנה כו'. עיין מ"ש לעיל, מה שעמדנו דמה מבעיא לש"ס (קידושין מד:) אם כחצר אבי' דמיא, תיפוק לי' דלא הוי עומד בצד חצרה.

אך י"ל בפשיטות, דזה הוי רק מאמר עולא בש"ס (גיטין עז:) דבעינן עומדת בחצרה, וטפי פריך הש"ס (קידושין, שם) מרבא אדרבא עצמו, ממה שיקשה מעולא אדרבא. ולפי"ז י"ל דלפי האמת א"ש בפשיטות מה שבקטנה לא הוי גרושין מעליין תיכף ושלא לחזור בו הבעל מהני, והיינו כיון דהוי חוב להאב גוף הגרושין לכך לא מהני בלי עומד בצדה, אבל לענין חזרת בעל, דשלא יהי' יכול לחזור בו, לא הוי חוב, כיון דקיי"ל (גיטין עה) מגורשת ואינה מגורשת ג"כ בעלה חייב עדיין במזונותי, א"כ זה לא הוי חוב גמור, לכך בזה מהני חצרו אף שאינו עומד בצדו.

ב. מיהו, עדיין צריכין אנו לדברינו הנ"ל שכתבנו שם, דאל"כ קשה למה בורק הגט לחצרה ואינה עומדת בצדה לא אמרינן דמועיל לענין שאין הבעל יכול לחזור בו. והן אמת דבזה איתא לעיל בש"ע בסי' קלט (סעי' ג') דהוי ספק מגורשת, אך יש בזה דעות אם הוי דוקא ביבם או לא.

אך לפמ"ש א"ש, דבגט אשה דהוי לה חוב ממש, והוי החוב יותר על הזכות לכך בזה אף (אם) לענין חזרת הבעל לא מהני חצר, אך באב דלא הוי לו חוב ממש, אף דלא הוי זכות ממש מ"מ דומה לשחרור, בזה מחלקינן בין חזרת הבעל דלא מצי לחזור בו, ולהתגרש ממש לגמור החוב לא הוי רק על ידו באינו עומד בצדה, ולפ"ז ה"ה בחצרו ממש של האב י"ל כן, דאם זרק הגט לחצרו אין הבעל [יכול] לחזור ומגורשת (אינו) [אינה] עד שיגיע (לידה) [לידו].

ג. והנה מ"ש לעיל לראי' מן הש"ס דבחצרו של האב לא בעינן (עובר) [עומד] בצדו, חוץ ממה שדחינו זה כאן מכח די"ל דפריך טפי מרבא עצמו. עוד י"ל דנערה שאני, כיון דעיקר הטעם דבגט בעינן עומד בצדה הוי מכח דאין חבין לאדם אלא בפניו, וזה שייך בחצרו ממש, או שליח, דאין לו החוב רק להמשלח, אבל כאן אין שייך לומר אין חבין לאדם אלא בפניו, הרי למי שהוי עיקר החוב הוי בפניו, שהרי היא מקבלת הגט ולה הוי החוב וא"כ הוי בפניו, רק דידה לא מהני לקבל הגט ביש לה אב. וכיון דהיא כחצר של אביה א"כ הוי כאילו היא לה יד אביה, והוי

* מתוך חיבורו של רבינו - עץ הגפן (כת"י) - הגהות על שו"ע אבן העזר, עותק מהם בבית הספרים הלאומי. מאוצרותיו של אבינו, הרב יצחק נתן ב"ר שמואל זאב לוי ז"ל - עורך ספר הזכרון עדות ליוסף לזכרו של הקדוש יוסף דב ב"ר חיים ויסמן הי"ד מתלמידי ישיבת חברון, ומתפרסמים לע"נ הני תרי רעים האהובים ת.ג.צ.ב.ה. פיענוח כתב היד עריכתו וחלוקתו לקטעים נעשו ע"י מערכת ספר הזכרון. בכוונתנו בעז"ה להמשיך ולפרסם מאמרים מחיבור ספון זה, בגליונות הבאים. דוד לוי.

כאילו האב עומד כאן כיון דבעל החוב כאן, שהרי החוב הוא לה והיא ישנה כאן, ויד אביה ג"כ נחשבת מכח דהוי (כחצרה) [כחצרו] והוי כאלו בעל החוב עומד בצדו, וכיון שלה יש כח אביה והיא הבעלת חוב הוי כחבין לאדם בפניו, ולפי"ז בשאר חצרו של האב י"ל דלא מהני באין עומד בצדו. מיהו לפמ"ש דבקטנה מהני דלא יהיה הבעל יכול לחזור בו, א"כ י"ל דה"ה בשאר חצר כן.

ד. א"נ י"ל כמ"ש לעיל, דדוקא בקטנה הוי כן מכח דחבין לה בפניו, ובשאר חצר לא מהני כלל. ומה שבנערה הוי גט ממש להמ"ד מטעם חצרו, ובקטנה לא, היינו דלענין גרושין ממש דהוי לחוב לה, כיון דאין שליחות לקטן (ראה גיטין סג, א) אף אם עשאו שליח ממש, לכך גרע קטן מחצר בזה ולא נחשב בזה כחצרו, ולא נחשב כחצרו רק לענין דבר שאם עשאו שליח יש לו דין שליח, לכך אף בסתמא יש לו דין חצר, אבל בדבר דאם עשאו שליח בפירוש לא מהני, מכ"ש בסתמא אין לו דין חצר, לכך לענין גרושין ממש דהוי לחוב דאין שליחות לה לא הוי כחצרו, אבל לענין חזרת הבעל דלא הוי חוב ממש מהני שליחות לה, לכך אף בסתמא הוי חצרו ומהני כיון דהי' בפניו, לא שייך בזה אין חבין אלא בפניו, ובנערה דיש לה דין שליחות לכל דבר הוי חצרה אף להתגרש ממש לולי הטעם דלא הוי משתמר, כיון דהחוב בפניו לא בעינן עומד בצדה. כל זה נלפענ"ד דיש להסביר פנים בהלכה לכאן ולכאן והמעייין יבחור.

כת"י ספר עצי גפן:

